

КАТЕГОРІАЛЬНИЙ ЗМІСТ РЕЗИЛЬЄНТНОСТІ РЕГІОНУ ТА ЇЇ СПІВВІДНОШЕННЯ ІЗ СУМІЖНИМИ ПОНЯТТЯМИ РЕГІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

Корнелюк Ольга Антонівна* кандидат економічних наук, доцент
Волинський національний університет імені Лесі Українки

*ORCID 0000-0001-6620-1073

Дата надходження статті: 10.08.2026

Дата прийняття статті: 01.09.2026

Дата публікації статті: 07.10.2026

Вступ. Протягом останніх років регіональні соціально-економічні системи України зазнали серії потрясінь різної природи і просторового виміру. Глобальна фінансово-економічна криза 2008–2009 рр., суспільно-політична криза 2013 р. і збройна агресія 2014 р., пандемія COVID-19 та карантинні обмеження, а з лютого 2022 р. – повномасштабна війна створили ситуацію, коли однакові за характером зовнішні впливи по-різному відбилися на областях, які до шоку мали подібні стартові позиції. Класичний понятійний інструментарій регіональної економіки виявився недостатнім для пояснення цієї диференціації. Саме цю прогалину покликана заповнити концепція резильєнтності. Понятійна невизначеність щодо розуміння резильєнтності унеможливило зіставлення результатів різних досліджень, оскільки під однією назвою вимірюються різні за змістом явища. Окремою проблемою є те, що переважна більшість наявних дефініцій сформульована для соціально-економічної системи взагалі або для національної економіки, а на регіональний рівень переноситься механічно, заміщенням слова «система» словом «регіон», ігноруючи специфічні риси регіону як об'єкта дослідження.

Огляд останніх джерел досліджень і публікацій. Наукове осмислення резильєнтності розпочалося з праці С. Holling, де вперше було розмежовано стабільність і резильєнтність екологічних систем [1]. К. Foster запропонував розуміти регіональну резильєнтність як здатність регіону передбачати збурення, реагувати і відновлюватися після них [2]. Дослідниками запропоновано розрізняти адаптацію і адаптивність [3], здійснено концептуалізацію регіональної економічної резильєнтності [4] та розвинуто еволюційний погляд [5]. Резильєнтність визначають як породжену політикою здатність економіки протистояти шокам або відновлюватися після них [6]. Окремий напрям становлять праці, у яких резильєнтність регіону переведено в площину вимірювання та системного опису [7], запропоновано вимірювання амплітуди і тривалості спаду та подальшого відновлення [8], та доведено, що резильєнтність істотно залежить від національних меж [9]. J. Sutton і G. Arku обґрунтували системний підхід, за яким тип резильєнтності визначається характером змін структури та функцій економіки регіону [10].

В українській науці проблематика резильєнтності теж активно розробляється. Е. Лібанова трактує резильєнтність як здатність системи абсорбувати і поглинати шоки, швидко адаптуватися до змін [11], В. Хаустова та О. Решетняк простежили вживання терміна у фізиці, інженерії, екології та психології [12], Т. Калашнікова класифікувала теорії територіальної резильєнтності [2]. Колектив авторів під науковою редакцією М. Мельник розробив концептуалізацію резильєнтності соціально-економічної системи в умовах глобальної нестабільності [13]. Л. Зомчак, Р. Пилипів і М. Комар пропонують оцінювати еколого-економічну резильєнтність регіональних систем [14]. В. Миценко виокремив абсорбційний, адаптивний і трансформаційний виміри резильєнтності [15]. О. П'явка визначив зовнішні та внутрішні

© Корнелюк О. А., 2026

Стаття поширюється на умовах ліцензії відкритого доступу (CC BY 4.0)

детермінанти резильєнтності суб'єктів господарювання [16]. О. Семененко, М. Абрамова та О. Тарасов проаналізували співвідношення резильєнтності та стійкості економіки [17].

Метою статті є уточнення змісту поняття резильєнтності регіону як категорії регіональної економіки та її розмежування з суміжними поняттями. Для досягнення поставленої мети передбачено розв'язання таких завдань: простежити генезу поняття «резильєнтність»; систематизувати наявні підходи до трактування регіональної резильєнтності; обґрунтувати ознаки, які надають резильєнтності регіонального змісту; побудувати матрицю розмежування резильєнтності регіону та суміжних категорій; визначити змістові характеристики резильєнтності та сформулювати авторське визначення.

Основний матеріал і результати. Термін «резильєнтність» походить від латинського дієслова *resilire* – «відскакувати», «відстрибувати», «пружно повертатися». Дослідники простежують послідовне розширення сфери вживання цього поняття. У фізиці резильєнтність описує здатність твердих тіл відновлювати форму після механічного тиску; в інженерії – стійкість конструкцій до впливу надзвичайних навантажень; в екології – здатність екосистеми виробляти адекватну реакцію на негативні зовнішні впливи та повертатися у попередній стан; у психології – здатність людини успішно долати критичні ситуації, та використовувати їх як стимул саморозвитку [12]. Це доводить, що поняття від самого початку формувалося як міждисциплінарне.

Дослідження С. Холлінга заклало підвалини екологічного розуміння резильєнтності. Принципово важливим у ньому було протиставлення: стабільність, за Холлінгом, визначається рівновагою, низькою мінливістю, здатністю опиратися змінам і поглинати їх, а резильєнтність окреслює межу рівня стабільності і описує процеси, далекі від рівноваги, високої мінливості та адаптації до змін [1]. Це протиставлення є актуальним і для регіональної економіки. Розуміння резильєнтності з психологічної точки зору внесло у зміст поняття ідею навчання на досвіді кризи, яка згодом була перенесена в економічну площину у вигляді уявлення про кризу як вікно можливостей для структурного оновлення.

В економічній дослідженні резильєнтність увійшла як міждисциплінарний термін, і вона стосувалася оцінювання економічних втрат від техногенних і природних катастроф та здатності економічної системи їх компенсувати [13]. Регіональний вимір резильєнтності сформувався переважно після глобальної фінансово-економічної кризи 2008 р. Як зазначає Т. Калашнікова, зростання інтересу до вивчення резильєнтності відбувається саме після шоків потрясінь в економіці [2].

Із наведеного огляду походження терміну «резильєнтність» можна виділити певні методологічні застереження. Перше застереження стосується коректності аналогій. Механічна, екологічна та психологічна метафори описують об'єкти принципово іншої природи, ніж регіональна соціально-економічна система. Регіон натомість характеризується суб'єктністю: у ньому діють органи влади, бізнес, громади, окремі домогосподарства, які мають власні стратегії поведінки, здатні передбачати шоки та цілеспрямовано готуватися до них. Через це резильєнтність регіону не може трактуватися як природна властивість, бо вона є керованою характеристикою. Друге застереження стосується прямого запозичення. Перенесення трактування в інженерії як «повернення до вихідного стану» на регіональну економіку створює протиріччя, тому що за такої логіки найбільш резильєнтним виявляється регіон, який найменше змінюється в часі, а для економічної системи такий висновок недоречний, тому що економічна система повинна розвиватись. Тому в регіональній економіці ця аналогія може бути запозичена вибірково.

Огляд наукової літератури засвідчує відсутність єдиної позиції щодо змісту поняття «резильєнтність». Попри різноманітність формулювань, їх можна згрупувати навколо трьох змістових ядер, які описують реакції різної глибини: відновлювальне ядро акцентує повернення системи на попередню траєкторію і вимірюється швидкістю такого повернення; абсорбційно-адаптивне ядро робить наголос на збереженні головних функцій під час шоку і на пристосуванні параметрів системи до змінених умов; трансформаційно-траєкторне ядро розглядає резильєнтність як здатність формувати нову структуру і нову траєкторію розвитку. Найбільша повнота можна вважати визначення, які охоплюють усі ці підходи. Систематизацію підходів до трактування резильєнтності стосовно регіональних та інших соціально-економічних систем наведено в табл. 1.

Більшість наявних визначень сформульовано для соціально-економічної системи як такої, і регіональними вони є лише за об'єктом застосування, а не за змістом. Виходячи з логіки регіонально-

Таблиця 1

Підходи до визначення резильєнтності регіональних та інших соціально-економічних систем

Ядро	Автор і сутність трактування
Відновлювальне	Здатність регіону передбачати збурення, готуватися до них, реагувати на них і відновлюватися після них (К. Foster)
	Здатність регіону успішно відновлюватися після потрясінь у його економіці, які збивають його зі шляху зростання або мають такий потенціал (Е. Hill, Н. Wial, Н. Wolman)
	Породжена політикою здатність економіки протистояти наслідкам зовнішніх шоків або відновлюватися після них, на противагу вродженій вразливості, зумовленій відкритістю економіки (L. Briguglio, G. Cordina, N. Farrugia, S. Vella)
	Здатність соціально-економічної системи до відновлення та переорієнтації після впливу зовнішніх глобальних шоків і викликів (М. Мельник та ін.)
	Здатність відновлення спроможностей економіки досягти меж оптимального рівня свого функціонування за рахунок власних фінансових, матеріальних і виробничих можливостей (О. Семененко, М. Абрамова, О. Тарасов)
Абсорбційно-адаптивне	Резильєнтність окреслює межу рівня стабільності та описує процеси, далекі від рівноваги, високої мінливості й адаптації до змін, на противагу стабільності, що визначається рівновагою та низькою мінливістю (С. Holling)
	Статична резильєнтність – здатність системи продовжувати функціонувати у стані шоку; динамічна – швидкість, з якою система відновлюється після шоку (А. Rose)
	Здатність абсорбувати й поглинати шоки, швидко відновлюватися й адаптуватися до змін зі збереженням основних функцій; тип реакції залежить від сили шоку (Е. Лібанова)
	Властивість економічної системи постподієвого характеру, що дозволяє поглинати або пом'якшувати втрати, переналаштовувати й відновлювати її стан завдяки внутрішнім адаптивним властивостям (В. Хаустова, О. Решетняк)
	Багатовимірна властивість, що включає здатність територіальної системи до відновлення після шоку і спротиву потрясінням, адаптаційні властивості її економічної структури та здатність відновлювати позитивну економічну динаміку (Т. Калашнікова)
Трансформаційно-траєкторне	Резильєнтність місця розкривається через розмежування адаптації як руху в межах наперед заданої траєкторії та адаптивності як здатності формувати нові траєкторії розвитку (А. Pike, S. Dawley, J. Tomaney)
	Довгострокова здатність регіону формувати нові шляхи зростання; поєднує галузевий, мережевий та інституційний виміри й потребує подолання компромісу між адаптацією та адаптивністю (R. Boschma)
Синтетичне (усі три ядра)	Здатність регіональної економіки протистояти шокам, поглинати їх та адаптувати структуру і функції задля збереження прийнятної траєкторії зростання; охоплює інженерне, екологічне й адаптивне розуміння (R. Martin, P. Sunley)
	Комплексна здатність до абсорбції зовнішніх криз, динамічної адаптації та трансформації у відповідь на них зі збереженням і відновленням продуктивності (В. Миценко)

Джерело: систематизовано автором на основі [1–6; 11–13; 15; 17]

економічного аналізу, пропонуємо виокремити чотири ознаки, які надають резильєнтності специфічно регіонального змісту:

– *просторова локалізація шоку та реакції на нього*. Зовнішній вплив ніколи не розподіляється між регіонами рівномірно, що зумовлене розташуванням території, її галузевою спеціалізацією та щільністю зв'язків з зовнішнім середовищем; і реакція на зовнішній вплив теж розподіляється нерівномірно;

– *підвищена відкритість за відсутності власних макроекономічних регуляторів*. Регіон не має власної валюти, самостійної монетарної політики, повного контролю над митним режимом, міграцією чи рухом капіталу. Інструменти, якими національна економіка амортизує шок, на регіональному рівні або недоступні, або доступні опосередковано. Тому регіональна резильєнтність спирається переважно на ендегенні чинники (структуру економіки, якість людського капіталу, інституційну спроможність, стан місцевих фінансів);

– *багаторівневість управління* – формування резильєнтності регіону є результатом взаємодії загальнодержавного, регіонального та рівня територіальних громад;

– *взаємозалежність регіонів* – реакція одного регіону на зовнішній вплив змінює умови для сусідніх територій: переміщуються населення, робоча сила та підприємства, перебудовуються логістичні

маршрути, перерозподіляються бюджети, і зростання резильєнтності одного регіону може відбуватися частково за рахунок сусідніх.

Важливо з'ясувати співвідношення резильєнтності регіону з суміжними категоріями, які часто вживаються як її заміники.

Однією з термінологічних проблем є співвідношення *резильєнтності і стійкості*, що можна пояснити особливостями перекладу. Українське слово «стійкість» використовується як відповідник різних англійських термінів: sustainability (сталість, здатність підтримувати розвиток тривало й без виснаження ресурсів), stability (стабільність), robustness (здатність не руйнуватися під навантаженням) і власне resilience. О. Семененко, М. Абрамова та О. Тарасов зазначають, що терміну resilience більш притаманний український відповідник «відновлення»; резильєнтність економіки відображає здатність системи адаптуватися до змін і швидко відновлювати функції, а стійкість – здатність протистояти зовнішнім впливам і зберігати баланс [17]. Подібне розмежування проводять В. Хаустова та О. Решетняк, розглядаючи стабільність як дії, спрямовані на пом'якшення наслідків майбутніх криз, а резильєнтність – як властивість, що дозволяє поглинати втрати і відновлювати стан системи завдяки внутрішнім властивостям [12]. Доповнюючи ці твердження, доцільно наголосити, що заміна резильєнтності на «стійкість» руйнує саме те розмежування, заради якого концепцію було введено в науковий обіг: стійкість описує здатність не змінюватися, резильєнтність визначає здатність змінюватися задля збереження функцій. Заміна на «відновлення» також є неповною, оскільки звужує зміст.

Поняття *резильєнтності і стабільності* С. Holling розмежував ще на етапі формування своєї концепції [1]. Водночас вважаємо дискусійним поширений критерій розмежування за часовою прив'язкою до кризової події, за яким стабільність є передподієвою характеристикою, а резильєнтність постподієвою. Точнішим є розмежування за об'єктом збереження, де стабільність характеризує сталість параметрів системи за незначних відхилень, а резильєнтність – збереження базових функцій за значних відхилень. З цього випливає, що висока стабільність не гарантує високої резильєнтності.

Поняття *резильєнтності і сталого розвитку* часто помилково вживають як взаємозамінні. Сталий розвиток описує бажану якість траєкторії розвитку в довгостроковому періоді за умов збалансування економічних, соціальних та екологічних цілей. Резильєнтність описує поведінку системи в разі порушення траєкторії. На нашу думку, ці категорії є взаємозумовлені. З одного боку, резильєнтність є передумовою сталого розвитку, з іншого, сталий розвиток формує резильєнтність, оскільки диверсифікована структура економіки, збережений природний капітал і дієві інститути є одночасно чинниками сталості і здатності протистояти потрясінням. Наведена теза спирається й на наші попередні дослідження. Зокрема, досліджуючи концептуальні засади розвитку циркулярної економіки, простежено еволюцію циркулярних концепцій від управління відходами через стратегії екологічної ефективності до зелених інновацій і зміни промислової парадигми, та систематизовано їх змістові моделі [18]. Попри відмінності, всі ці моделі об'єднує спільна логіка – скорочення залежності господарської системи від первинних ресурсів і подовження обігу вже залучених матеріалів в її межах. На регіональному рівні така логіка прямо переходить у зменшення чутливості території до зовнішніх ресурсних шоків, тобто у приріст її резильєнтності.

В дослідженнях науковців Інституту регіональних досліджень імені М.І. Долишнього наведено підхід, за яким резильєнтний стан економічної системи є результатом підтримання оптимального динамічного балансу між *міцністю* та *гнучкістю*. Міцність (опірність) дає здатність абсорбувати шоки, мінімізуючи їх вплив на структуру та продуктивність, гнучкість – швидко відновлювати ефективне зростання за рахунок адаптації структури і ресурсного потенціалу [13]. З цього випливає, що жодна з двох властивостей окремо не є синонімом резильєнтності.

Адаптивність співвідноситься з резильєнтністю як частина з цілим. Ототожнення цих понять веде до зведення регіональної політики резильєнтності лише до заходів пристосування, з випадінням з поля зору превентивних заходів і завдань структурної перебудови.

Життєздатність описує здатність регіональної системи існувати та відтворювати базові функції протягом тривалого періоду за звичайних умов, тоді як резильєнтність актуалізується в шоківому режимі. Ці категорії співвідносяться як умова і властивість: життєздатність є необхідною, але не достатньою передумовою резильєнтності. Свідченням на користь такого розмежування є висновок Л. Зомчак, Р. Пилюпіва та М. Комара про існування двох моделей втрати резильєнтності регіональними системами України – шоківій деградації та поступового виснаження [14].

Резильєнтність і вразливість на перший погляд здаються антонімами, проте наукове їх співвідношення складніше. L. Brugnello, G. Cordina, N. Farrugia та S. Vella визначають економічну вразливість

як зумовлену економічною відкритістю схильність економіки до зовнішніх шоків, а резильєнтність – як породжену політикою здатність економіки протистояти наслідкам таких шоків або відновлюватися після них [6]. Зауважимо, що вразливість трактується як переважно вроджена характеристика, задана структурними параметрами, а резильєнтність – як набута. Для регіональної економіки України ця відмінність має важливе значення. Прикордонне розташування, вузька експортна спеціалізація, залежність від одного великого підприємства чи від транзитного коридору формують високу вразливість регіону, знизити яку швидко неможливо.

В дослідженнях науковців розроблено методологічні засади діагностики *економічної безпеки* регіону, які передбачають формування переліку індикаторів за складовими безпеки, поділ їх на стимулятори та дестимулятори і розрахунок інтегрального показника [13]. Порівняння методичної логіки економічної безпеки і резильєнтності виявляє їх суттєву відмінність. Економічна безпека фіксує, чи перебуває регіон в межах допустимого стану на певний момент часу; резильєнтність описує траєкторію поведінки регіону на інтервалі часу і вимірюється параметрами самої траєкторії. Тому моніторинг економічної безпеки не заміщує оцінювання резильєнтності.

Конкурентоспроможність характеризує відносну позицію регіону в змаганні за ресурси, інвестиції та людський капітал у відносно стабільних умовах. Варто зауважити, що чинники, які її підвищують, можуть одночасно знижувати резильєнтність, наприклад, надмірно вузька регіональна спеціалізація загрожує залежністю від траєкторії попереднього розвитку, що може уповільнити темп відновлення економіки після шоку [13].

Узагальнення проведеного порівняння подано в таблиці 2.

Таблиця 2

Матриця розмежування резильєнтності регіону та суміжних категорій регіональної економіки

Категорія	Часовий режим прояву	Ставлення до структурних змін	Центральне дослідницьке питання
Стабільність	До шоку та за незначних збурень	Орієнтація на мінімізацію змін	Наскільки система зберігає сталість своїх параметрів
Сталість (сталій розвиток)	Довгостроковий, без прямої прив'язки до шоку	Зміни узгоджуються з балансом цілей розвитку	Наскільки траєкторія розвитку є довгостроково підтримуваною
Міцність (опірність)	У момент дії шоку	Орієнтація на недопущення структурних порушень	Який рівень впливу система здатна витримати без руйнування
Гнучкість	Під час і після шоку	Швидка зміна параметрів і конфігурації системи	Наскільки швидко система перебудовує свої параметри
Адаптивність	Переважно після шоку	Прийняття змін в межах наявної структури	Наскільки система пристосовується до нових умов
Життєздатність	Звичайний режим, довгостроковий період	Структурні зміни не є визначальними	Чи здатна система тривало відтворювати базові функції
Вразливість	До та в момент шоку	Структурні зміни не є предметом оцінювання	Наскільки система є чутливою до впливу шоку
Економічна безпека	У будь-який момент часу	Структурні зміни мають підпорядковане значення	Чи перебуває система в межах допустимого стану
Конкурентоспроможність	Переважно у звичайному режимі	Зміни спрямовані на формування та посилення переваг	Наскільки сильною є відносна позиція системи
Резильєнтність регіону	До, під час і після шоку	Структурні зміни допустимі	Наскільки система здатна зберігати, відновлювати або трансформувати свої функції під впливом шоку

Джерело: розроблено автором

Побудована матриця дозволяє сформулювати визначальну відмінність досліджуваної категорії. Резильєнтність регіону є єдиною серед розглянутих категорій, яка одночасно охоплює всі три часові режими стосовно шоку, допускає структурні зміни як прийнятний і навіть бажаний результат та вимірюється параметрами траєкторії, а не станом системи в певній точці. Саме поєднання цих трьох властивостей, а не кожна з них окремо, надає поняттю самостійного категоріального статусу.

Рис. 1. Позиціонування резильєнтності регіону в системі суміжних категорій регіональної економіки

Джерело: розроблено автором

Для наочності співвідношення розглянутих категорій подано графічно (рис. 1) у системі двох координат: горизонтальна вісь відображає часовий режим прояву властивості стосовно шоків, вертикальна – ставлення до змін структури регіональної системи. Рисунок демонструє, що резильєнтність регіону покриває значну частину системи координат, перетинаючись з кожною із суміжних категорій.

Проведений аналіз дає підстави виокремити *змістові ознаки резильєнтності регіону*, тобто ті характеристики, наявність яких є обов'язковою для коректного її вживання: 1) *багатовимірність* – резильєнтність регіону проявляється одночасно в економічній, соціальній, інституційній, фінансовій, інфраструктурній та екологічній площинах, тому неможливо виміряти цю категорію єдиним показником; 2) *процесний характер* – резильєнтність проявляється не в точці, а на часовому інтервалі, що охоплює періоди до шоку, під час шоку та після нього, для оцінювання найкраще використовувати повний часовий ряд; 3) *шочкова специфічність* – регіон може бути високорезильєнтним щодо одного типу потрясінь і вразливим щодо іншого (аграрний регіон з низькою часткою обробної промисловості легко переживає кризу зовнішнього попиту на продукцію машинобудування, але важко посуху чи руйнування логістичних коридорів); 4) *внутрішньорегіональна просторова асиметрія*. Регіон не є однорідним утворенням, і в його межах різні території (обласний центр, малі міста, сільські громади, прифронтові чи прикордонні райони) демонструють різну реакцію на той самий шок; 5) *ендогенна вкоріненість*, тобто, оскільки регіон не має власних макроекономічних регуляторів, його резильєнтність спирається переважно на внутрішні джерела; 6) *керованість* – резильєнтність регіону формується цілеспрямовано, вона є об'єктом управління; 7) *нормативна неоднозначність*, зокрема, здатність регіону зберігати структуру може означати збереження застарілої, ресурсомісткої й екологічно шкідливої спеціалізації; 8) *відносність до траєкторії розвитку*: резильєнтність оцінюється не за абсолютним рівнем показників, а за відхиленням фактичної траєкторії від тієї, яка склалася б за відсутності шоку.

Окремо звернемо увагу на ознаку, значення якої зростає в сучасних умовах – ресурсно-циркулярний вимір резильєнтності. Скорочення матеріаломісткості виробництва, замикання ресурсних потоків в межах регіону та подовження життєвого циклу продукції зменшують залежність регіональної економіки від зовнішніх постачань сировини і енергії. Розрив зовнішніх ланцюгів постачання є одним з найпоширеніших каналів поширення шоку на регіональний рівень, циркулярні рішення прямо підвищують абсорбційну спроможність регіону. Додатковим аргументом на користь виокремлення цієї ознаки є обґрунтована нами раніше зміна пріоритетів сталого розвитку України внаслідок війни: воєнні дії не знімають екологічну та ресурсну складові з порядку денного регіонального розвитку, а змінюють їх відносну вагу, зокрема в контексті адаптації до змін клімату та збереження природних ресурсів [19].

Узагальнення проведеного аналізу дає підстави сформулювати власне визначення досліджуваної категорії, та розглядати резильєнтність регіону як інтегровану здатність регіональної соціально-економічної системи передбачати загрози, протистояти дестабілізуючим впливам, абсорбувати їхні наслідки, адаптуватися до змін, відновлювати базові функції та трансформувати структуру розвитку з метою забезпечення довгострокової життєздатності і сталого розвитку. Резильєнтність визначено як здатність, а не стан чи процес; «інтегрована» означає, що ці здатності взаємно обумовлені, а не підсумовуються механічно.

Висновки. Наявні дефініції резильєнтності групуються навколо трьох змістових ядер, що описують реакції різної глибини. Специфічно регіонального змісту поняттю надають просторова локалізація шоку та реакції, підвищена відкритість регіону, багаторівневість управління та взаємозалежність регіонів. Матриця розмежування засвідчила, що резильєнтність регіону є єдиною із суміжних категорій, яка охоплює всі часові режими стосовно шоку й допускає структурні зміни як прийнятний результат. Обґрунтовано виділення ресурсно-циркулярного виміру резильєнтності. Перспективи подальших досліджень є періодизація наукових підходів, структурно-функціональна модель резильєнтності регіону та інструментарій її кількісного оцінювання.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

- Holling C. S. Resilience and stability of ecological systems. *Annual Review of Ecology and Systematics*. 1973. Vol. 4. P. 1–23. URL: <https://pure.iiasa.ac.at/id/eprint/26/1/RP-73-003.pdf>
- Калашнікова Т. Дослідження еволюції теорії резильєнтності у застосунку до територіальних систем. *Демографія та соціальна економіка*. 2024. № 4 (58). С. 65–78. DOI: <https://doi.org/10.15407/dse2024.04.065>
- Pike A., Dawley S., Tomaney J. Resilience, adaptation and adaptability. *Cambridge Journal of Regions, Economy and Society*. 2010. Vol. 3, Is. 1. P. 59–70. DOI: <https://doi.org/10.1093/cjres/rsq001>
- Martin R., Sunley P. On the notion of regional economic resilience: conceptualization and explanation. *Journal of Economic Geography*. 2015. Vol. 15, Is. 1. P. 1–42. DOI: <https://doi.org/10.1093/jeg/lbu015>
- Boschma R. Towards an evolutionary perspective on regional resilience. *Regional Studies*. 2015. Vol. 49, Is. 5. P. 733–751. DOI: <https://doi.org/10.1080/00343404.2014.959481>
- Briguglio L., Cordina G., Farrugia N., Vella S. Economic vulnerability and resilience: concepts and measurements. *Oxford Development Studies*. 2009. Vol. 37, Is. 3. P. 229–247. DOI: <https://doi.org/10.1080/13600810903089893>
- Martin R., Sunley P., Gardiner B., Tyler P. How regions react to recessions: resilience and the role of economic structure. *Regional Studies*. 2016. Vol. 50, Is. 4. P. 561–585. DOI: <https://doi.org/10.1080/00343404.2015.1136410>
- Sensier M., Bristow G., Healy A. Measuring regional economic resilience across Europe: operationalizing a complex concept. *Spatial Economic Analysis*. 2016. Vol. 11, Is. 2. P. 128–151. DOI: <https://doi.org/10.1080/17421772.2016.1129435>
- Giannakis E., Bruggeman A. Regional disparities in economic resilience in the European Union across the urban-rural divide. *Regional Studies*. 2020. Vol. 54, Is. 9. P. 1200–1213. DOI: <https://doi.org/10.1080/00343404.2019.1698720>
- Sutton J., Arku G. Regional economic resilience: towards a system approach. *Regional Studies, Regional Science*. 2022. Vol. 9, Is. 1. P. 497–512. DOI: <https://doi.org/10.1080/21681376.2022.2092418>
- Лібанова Е. М. Резильєнтність соціоекономічної системи України до шоків, спричинених війною: специфіка формування і реагування. *Демографія та соціальна економіка*. 2024. № 4 (58). С. 3–23. DOI: <https://doi.org/10.15407/dse2024.04.003>
- Хаустова В. Є., Решетняк О. І. Резильєнтність економіки: сутність і виклики для України. *Бізнес Інформ*. 2023. № 7. С. 30–41. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2023-7-30-41>
- Резильєнтність ендегенного розвитку регіонів в умовах глобальних викликів та шоків : монографія / НАН України, ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долишнього НАН України» ; наук. ред. М. І. Мельник. Львів, 2024. 307 с. URL: <https://ird.gov.ua/irdp/p20240001.pdf>
- Зомчак Л. М., Пилипів Р. І., Комар М. І. Еколого-економічна резильєнтність регіональних систем України в умовах деструктивних викликів. *Управління змінами та інновації*. 2025. № 15. С. 28–32. DOI: <https://doi.org/10.32782/СМІ/2025-15-4>
- Миценко В. І. Методологічні засади дослідження резильєнтності глобальних ланцюгів вартості. *Економіка і організація управління*. 2025. № 3 (59). С. 176–187. DOI: <https://doi.org/10.31558/2307-2318.2025.3.15>
- П'явка О. П. Соціально-економічна резильєнтність суб'єктів господарювання в умовах негативних екстерналій. *Актуальні проблеми економіки*. 2023. № 12, т. 2 (270/2). С. 98–106. DOI: <https://doi.org/10.32752/1993-6788-2023-2-270-98-106>
- Семененко О., Абрамова М., Тарасов О. Резильєнтність і стійкість економіки: ключові теоретико-практичні наративи та воєнно-економічні уроки. *Social Development and Security*. 2025. Vol. 15, No. 2. P. 314–326. DOI: <https://doi.org/10.33445/sds.2025.15.2.24>
- Корнелюк О., Павліха Н. Концептуальні засади розвитку циркулярної економіки. *Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії*. 2023. № 3 (17). С. 303–318. DOI: <https://doi.org/10.29038/2524-2679-2023-03-303-318>

19. Корнелюк О. А. Зміна пріоритетів сталого розвитку України внаслідок війни. Відновлення та реінтеграція: науковий погляд на стратегічні шляхи до сталого розвитку : монографія / за заг. ред. І. О. Цимбалюк ; упоряд. Н. В. Павліха. Луцьк : Вежа-Друк, 2024. С. 204–213. URL: <https://evnuir.vnu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/dcbecd70-2be5-43ed-b469-3f40f2f1dd9e/content#page=206>

REFERENCES:

1. Holling C. S. (1973). Resilience and stability of ecological systems. *Annual Review of Ecology and Systematics*, vol. 4, no. 1, pp. 1–23. DOI: <https://doi.org/10.1146/annurev.es.04.110173.000245>
2. Kalashnikova T. (2024). Doslidzhennia evoliutsii teorii rezylitentnosti u zastosunku do terytorialnykh system [Study of the evolution of resilience theory as applied to territorial systems]. *Demohrafiia ta sotsialna ekonomika*, no. 4 (58), pp. 65–78. DOI: <https://doi.org/10.15407/dse2024.04.065> (in Ukrainian)
3. Pike A., Dawley S. & Tomaney J. (2010). Resilience, adaptation and adaptability. *Cambridge Journal of Regions, Economy and Society*, vol. 3, no. 1, pp. 59–70. DOI: <https://doi.org/10.1093/cjres/rsq001>
4. Martin R. & Sunley P. (2015). On the notion of regional economic resilience: conceptualization and explanation. *Journal of Economic Geography*, vol. 15, no. 1, pp. 1–42. DOI: <https://doi.org/10.1093/jeg/lbu015>
5. Boschma R. (2015). Towards an evolutionary perspective on regional resilience. *Regional Studies*, vol. 49, no. 5, pp. 733–751. DOI: <https://doi.org/10.1080/00343404.2014.959481>
6. Briguglio L., Cordina G., Farrugia N. & Vella S. (2009). Economic vulnerability and resilience: concepts and measurements. *Oxford Development Studies*, vol. 37, no. 3, pp. 229–247. DOI: <https://doi.org/10.1080/13600810903089893>
7. Martin R., Sunley P., Gardiner B. & Tyler P. (2016). How regions react to recessions: resilience and the role of economic structure. *Regional Studies*, vol. 50, no. 4, pp. 561–585. DOI: <https://doi.org/10.1080/00343404.2015.1136410>
8. Sensier M., Bristow G. & Healy A. (2016). Measuring regional economic resilience across Europe: operationalizing a complex concept. *Spatial Economic Analysis*, vol. 11, no. 2, pp. 128–151. DOI: <https://doi.org/10.1080/17421772.2016.1129435>
9. Giannakis E. & Bruggeman A. (2020). Regional disparities in economic resilience in the European Union across the urban–rural divide. *Regional Studies*, vol. 54, no. 9, pp. 1200–1213. DOI: <https://doi.org/10.1080/00343404.2019.1698720>
10. Sutton J. & Arku G. (2022). Regional economic resilience: towards a system approach. *Regional Studies, Regional Science*, vol. 9, no. 1, pp. 497–512. DOI: <https://doi.org/10.1080/21681376.2022.2092418>
11. Libanova E. M. (2024). Rezyliientnist sotsioekonomichnoi systemy Ukrainy do shokiv, sprychynenykh viinoiu: spetsyfika formuvannia i reahuvannia [Resilience of the socio-economic system of Ukraine to war-induced shocks: specifics of formation and response]. *Demohrafiia ta sotsialna ekonomika*, no. 4 (58), pp. 3–23. DOI: <https://doi.org/10.15407/dse2024.04.003> (in Ukrainian)
12. Khaustova V. Ye. & Reshetniak O. I. (2023). Rezyliientnist ekonomiky: sutnist i vyklyky dlia Ukrainy [Resilience of the economy: essence and challenges for Ukraine]. *Biznes Inform*, no. 7, pp. 30–41. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2023-7-30-41> (in Ukrainian)
13. Melnyk M. I. (Ed.). (2024). Rezyliientnist endohennoho rozvytku rehioniv v umovakh hlobalnykh vyklykiv ta shokiv [Resilience of the endogenous development of regions under global challenges and shocks]. Lviv: Dolishniy Institute of Regional Research of the NAS of Ukraine, 307 p. Available at: <https://ird.gov.ua/irdp/p20240001.pdf> (in Ukrainian)
14. Zomchak L. M., Pylypiv R. I. & Komar M. I. (2025). Ekoloho-ekonomichna rezyliientnist rehionalnykh system Ukrainy v umovakh destruktivnykh vyklykiv [Environmental and economic resilience of the regional systems of Ukraine under destructive challenges]. *Upravlinnia zminamy ta innovatsii*, no. 15, pp. 28–32. DOI: <https://doi.org/10.32782/CMI/2025-15-4> (in Ukrainian)
15. Mytsenko, V. I. (2025). Metodolohichni zasady doslidzhennia rezyliientnosti hlobalnykh lantsiuhiv vartosti [Methodological foundations of the study of global value chain resilience]. *Ekonomika i orhanizatsiia upravlinnia*, no. 3 (59), pp. 176–187. DOI: <https://doi.org/10.31558/2307-2318.2025.3.15> (in Ukrainian)
16. Piavka O. P. (2023). Sotsialno-ekonomichna rezyliientnist subiektiv hospodariuvannia v umovakh nehatyvnykh eksternalii [Socio-economic resilience of business entities under negative externalities]. *Aktualni problemy ekonomiky*, no. 12, vol. 2 (270/2), pp. 98–106. DOI: <https://doi.org/10.32752/1993-6788-2023-2-270-98-106> (in Ukrainian)
17. Semenenko O., Abramova M. & Tarasov O. (2025). Resilience and sustainability of the economy: key theoretical and practical narratives and military-economic lessons. *Social Development and Security*, vol. 15, no. 2, pp. 314–326. DOI: <https://doi.org/10.33445/sds.2025.15.2.24> (in Ukrainian)
18. Korneliuk O. & Pavliukha N. (2023). Kontseptualni zasady rozvytku tsyrkuliarnoi ekonomiky [Conceptual framework for circular economy development]. *Mizhnarodni vidnosyny, suspilni komunikatsii ta rehionalni studii*, no. 3 (17), pp. 303–318. DOI: <https://doi.org/10.29038/2524-2679-2023-03-303-318> (in Ukrainian)
19. Korneliuk O. A. (2024). Zmina priorytetiv staloho rozvytku Ukrainy vnaslidok viiny [Changing the priorities of Ukraine's sustainable development as a result of the war]. In I. O. Tsymbaliuk (Ed.), *Vidnovlennia ta reintehratsiia: naukovyi pohliad na stratehichni shliakhy do staloho rozvytku* (pp. 204–213). Lutsk: Vezha-Druk. Available at: <https://evnuir.vnu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/dcbecd70-2be5-43ed-b469-3f40f2f1dd9e/content#page=206> (in Ukrainian)

УДК 332.1:330.34

JEL B41, R11, O18

Корнелюк Ольга Антонівна, кандидат економічних наук, доцент, Волинський національний університет імені Лесі Українки. **Категоріальний зміст резильєнтності регіону та її співвідношення із суміжними поняттями регіональної економіки.**

Статтю присвячено уточненню категоріального змісту поняття «резильєнтність регіону» та його розмежуванню із суміжними поняттями регіональної економіки. Показано, що поширення терміну в українському науковому обігу супроводжується його вживанням як синоніма стійкості, стабільності та економічної безпеки. Простежено генезу поняття та систематизовано наявні підходи до трактування регіональної резильєнтності; виокремлено змістові ядра дефініцій. Обґрунтовано ознаки, які надають резильєнтності специфічно регіонального змісту: просторова локалізація шоку та реакції на нього, підвищена відкритість регіону за відсутності власних макроекономічних регуляторів, багаторівневість управління та взаємозалежність регіонів. Побудовано матрицю розмежування резильєнтності регіону та суміжних категорій за критеріями часового режиму прояву, цільового стану, ставлення до структурних змін, основного дослідницького питання та типового вимірника. Сформульовано визначення резильєнтності регіону.

Ключові слова: резильєнтність регіону, регіональна економіка, сталий розвиток, циркулярна економіка, регіональна соціально-економічна система, адаптивність, шок.

UDC 332.1:330.34

JEL B41, R11, O18

Olha Korneliuk, PhD in Economics, Associate Professor, Lesya Ukrainka Volyn National University. **The categorical content of regional resilience and its relationship with related concepts of regional economics.**

The article clarifies the categorical content of regional resilience and distinguishes it from related concepts of regional economics. It shows that the growing use of the term in Ukrainian academic discourse is accompanied by its treatment as a synonym for stability, sustainability, viability and economic security, which weakens its analytical value and complicates operationalisation. The genesis of the concept is traced from mechanics and engineering through ecology and psychology to economics and regional studies, with attention to the limits of transferring its original meanings to the regional economic domain. Existing approaches are systematised through content analysis, and three semantic cores are identified: recovery-oriented, absorptive-adaptive and transformative-trajectory-oriented. These cores describe responses of different depth and are complemented by an anticipatory element. Four features that give resilience a specifically regional meaning are substantiated: the spatial localisation of shocks and responses, the openness of regions in the absence of their own macroeconomic regulators, multilevel governance and interregional interdependence. A matrix distinguishes regional resilience from nine related categories by temporal mode, attitude to structural change, key research question and typical measure. A terminological convention is proposed for the Ukrainian equivalents of resilience, sustainability, stability and robustness. The author's definition of regional resilience is formulated and decomposed by components, and a shortened operational form suitable for indicator construction is proposed. Eight substantive features of the category are identified, including shock specificity, intraregional spatial asymmetry, manageability, normative ambiguity and relativity to the development trajectory. The resource-circular dimension is also substantiated as a factor reducing dependence on external supplies and strengthening absorptive capacity. The results provide a conceptual basis for further operationalisation of regional resilience and for developing indicators to assess regional responses to shocks in regional economic research.

Keywords: regional resilience, regional economics, sustainable development, circular economy, regional socio-economic system, adaptability, shock.